

Asia: VN/20245/2021

Lausuntopyyntö koskien hallituksen esitystä eduskunnalle julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain sekä eräiden siihen liittyvien lakien muuttamista

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Suomen Yrittäjät (myöhemmin SY) on perehtynyt hallituksen esitykseen hankintalain päivittämisestä. Esityksen tavoitteena on parantaa hankintojen laatua sekä ympäristönäkökulmien huomioimista julkisissa hankinnoissa. Hankintojen ympäristö- ja hiilijalanjälkeä koskevan ehdotuksen pääasiallisena tavoitteena on vahvistaa hankintalakia siten, että siinä huomioidaan nykyistä paremmin hankintojen ympäristövaikutukset. Muutosten tavoitteena on lisätä hankintojen vastuullisuutta.

Yleisellä tasolla haluaa SY nostaa esiin hallituksen esityksen haasteet varsinkin pk-yritysten näkökulmasta. SY:n suurena huolena on se, että hallituksen kaavailemat muutokset hankintalakiin vaikeuttaa pk-yritysten mahdollisuuksia osallistua hankintoihin. SY ymmärtää hallituksen tavoitteet ja järjestönä toivomme, että vastuullisuutta edistetään yhteiskunnassa. On kuitenkin järkevää arvioida, onko hankintalaki se lainsäädäntökokonaisuus, jonka avulla hallituksen tavoitteisiin päästään.

SY haluaa korostaa, että varsinkin pk-yrityksillä ei ole tavallisesti hallintoresursseja, joiden avulla hankintatarjouksia laaditaan ja annetaan. Pk-yritykselle jokainen hankintaprosessi on merkittävä panostus niin taloudellisesti kuin ajallisestikin. SY katsoo, että hallituksen kaavailemat muutokset voivat nostaa pk-yritysten kynnystä osallistua hankintoihin entisestään. SY on jo tällä erää huolissaan siitä, että pk-yritykset Suomessa osallistuvat heikommin julkisiin kilpailutuksiin muihin EU-maihin verrattuna.

SY:n huolena on se, että lakikokonaisuus monimutkaistaa asioita, ja vaikeutta varsinkin hankintayksiköiden työskentelyä. Me tiedämme jo tällä erää, että julkisella sektorilla

hankintaresurssit ovat niukassa. Huolenamme on se, että lisävaatimukset sekä uudet erilliset selvitykset syövät turhaa hankintayksiköiden resursseja.

Keskeisiä huomioita liittyen hallituksen esitykseen:

SY:n näkemyksen mukaan olisi järkevämpää ohjata hankintojen ympäristöarvoja erillisten säädösten ja lainsäädännön kautta kuin hankintalain kautta. Hankintalaki on jo monelle hankintayksikölle haastava kokonaisuus tulkittavaksi. Hallitus on omassa hallitusohjelmassaan myös toivonut, että hankintalain kautta voisimme vahvistaa työllisyyttä. Pk-yritysten näkökulmasta on todettava, että hallituksen kaavailemat muutokset hankintalakiin eivät tule kaikilta osin lisäämään pk-yritysten kiinnostusta osallistua hankintoihin.

SY toivoo, että valtakunnallisesti valtio lähtisi vahvistamaan hankintaosaamista. Samalla on luotava selkeämpiä tukimuotoja pk-yrityksille, jonka avulla pk-yritysten kiinnostus kilpailutuksiin osallistumisesta kasvaisi.

SY toivoo myös, että hankintalakiluonnoksessa tehtäisiin pk-yritystenarviointi. Mielestämme olisi tärkeää määritellä, mitä laatukriteerejä ja laatuvaatimuksia voi käyttää eri kokoisissa hankinnoissa. Mikäli hankintakokonaisuudet ovat hyvin tarkkaan määriteltyjä laatukriteerien suhteen johtaa se helposti tilanteeseen, jossa pk-yritykset eivät osallistu hankintakilpailutuksiin. Tämä puolestaan johtaa markkinoiden keskittymiseen.

§80

On ymmärrettävää, että ympäristörikokset nostetaan mukaan poissulkemisperusteisiin. SY toivoo kuitenkin, että kyseinen lainsäädäntö huomioi yhtä lailla myös ulkomaiset toimijat. On syytä muistaa, että ympäristöasioihin liittyvä lainsäädäntö on erilaista eri maissa. Tämä muutos ei saa asettaa suomalaisia toimijoita huonompaan asemaan.

Laissa on myös määritelty erikseen, että alihankkijan taustan tarkastaminen kyseisen asian suhteen on vapaaehtoista. Tämä voi omalta osaltaan johtaa ongelmiin ja asettaa yritykset eriarvoiseen asemaan.

Haluamme kuitenkin alleviivata niin EK:n kuin myös Hanselin esiintuomia linjauksia liittyen alihankkijoiden asemaan. Alihankkijoiden tietojen tarkastaminen olisi poikkeuksellinen raskas prosessi nykytilanne huomioon ottaen. SY katsoo, että olisi järkevämpää muokata kyseistä kirjausta lakiluonnoksessa. Hankintalaki ei itsessään kerro, kuinka monta alihankkijaa hankintaketjussa tulisi

tarkistaa, joten kyseinen kokonaisuus tuottaa varmasti enemmän haittaa kuin hyötyä. Tästäkin näkökulmasta SY kannattaa sähköistä järjestelmää, jonka avulla rikosrekisterit voitaisiin tarkistaa.

§93, §106, §122

Kyseisten pykälien kirjauksissa painotetaan laatukriteerejä, mitkä voivat vaikuttaa kokonaisedullisimman tarjouksen valintaan. Nämä esitykset ja muutokset ovat vaikeasti tulkittavissa ja näkemyksemme mukaan ero nykytilanteeseen ei ole iso. Nyt jo tällä erää hankintayksiköllä on mahdollisuus laatia kriteerit, jotka toimivat hankintapäätöksen ja valinnan perusteena. SY:n huoli liittyy siihen, miten tämä muutos tullaan tulkitsemaan hankintayksiköissä. Yleensä pk-yritykset tarjoavat laadukkaita palveluita ja toivomme toki, että laatukriteerit mahdollistaisivat sen, että pienten toimijoiden mahdollisuus voittaa hankinta kasvaisi. Me kuitenkin olemme huolestuneita siitä, että kyseinen kokonaisuus johtaa haasteisiin hankintayksiköissä, mitä tulee lainsäädännön tulkintaan.

SY haluaa järjestönä myös korostaa hankintayksiköille koituvaa haastetta arvioida kokonaistaloudellinen hyöty. Eситetty kirjaus on hyvin tulkinnanvarainen ja se voi pahimmassa tapauksessa johtaa valitusten ja oikaisuvaatimusten kasvuun.

Lopuksi SY haluaa vielä todeta, että noin kuukausi sitten oli vielä vaarana, että TEM sisällyttää lausunnolle tulevaan hankintalain muutosesitykseen sidosryhmä yksiköille oikeuden myydä avoimille markkinoille EU:n hankintadirektiivin maksimin mukaisesti 20 % tuotannostaan menettämättä In house-asemaansa. Me edellytämme, että asia ei etene enää tämän hallituskauden aikana.

Wickström Henrik
Suomen Yrittäjät

Broström-Hujanen Merja
Suomen Yrittäjät ry